

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Vojtěcha Šimíčka v právní věci žalobce: **M. K.**, zastoupeného Organizací pro pomoc uprchlíkům se sídlem Kovářská 4, Praha 9, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného 27. 3. 2008, č. j. OAM-237/LE-05-07-2008, o námitce podjatosti,

t a k t o :

- I. Soudkyně Krajského soudu v Praze Olga Stránská **není vyloučena** z projednávání a rozhodování věci vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 46 Az 61/2008.
- II. Námitky podjatosti směřující proti jiným soudcům Krajského soudu v Praze, kteří se nepodílejí na projednávání a rozhodování věci vedené pod sp. zn. 46 Az 61/2008, **se odmítají**.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou podanou dne 1. 4. 2008 se žalobce domáhá zrušení shora uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým byla zamítnuta jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodná podle § 16 odst. 1 písm. f) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (zákon o azylu).

Podáním podaným dne 7. 5. 2008 žalobce namítl „podjatost soudu“ s odůvodněním, že proces je veden urychleně a směřuje k zamítavému rozhodnutí bez řádného přezkumu napadeného rozhodnutí. Krajský soud na přání žalovaného záměrně postupuje tak, aby ve lhůtě 120 dnů vydal zamítavé rozhodnutí, neboť v takovém případě je žalobce nucen nadále setrvat v uzavřeném přijímacím středisku X po dobu dalších 30 dnů, po nichž následuje deportace zpět do země původu. Kasační stížnost podaná v přijímacím středisku X nemá odkladný účinek a dokonce „není vyčkáváno na rozhodnutí NSS o odkladném účinku“. Žalobce se nemůže bránit ani proti držení v uzavřeném přijímacím středisku, neboť příslušný Městský soud v Praze během relevantních 120 dnů „sotva započne proceduru“ a navíc přistoupil k přerušování těchto řízení do doby rozhodnutí o azylu. Žadatelé jsou tím v rozporu s čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nuceni setrvat v uzavřeném přijímacím středisku „v podmínkách věznic“. Soud se žalobcem komunikuje výhradně v českém jazyce a žalobce tak nezná význam soudních sdělení, přičemž nemá ani možnost okamžitých konzultací s právníkem, neboť povolení vstupu do střediska X je spojeno s administrativními kroky. Žalobce dále poukázal na

to, že jeho zástupce se během uplynulých týdnů setkal s obdobnými případy, v nichž nebylo postupováno spravedlivě. Vyjádřil také přesvědčení, že správní řízení se žadateli mezinárodní ochranu žádajícími v přijímacím středisku X jsou vedena příliš rychle, v kontrastu k řízením mimo přijímací středisko X. Během existence přijímacího střediska X v něm nebylo nikdy rozhodnuto o žádosti o mezinárodní ochranu kladně. Žalobce se proto obává, že krajský soud svým urychleným procesním postupem umožňuje, aby tato rozhodnutí nebyla efektivně přezkoumána. Vidí také jasnou souvislost urychleného rozhodování tzv. letištních případů a přání žalovaného, které našlo odezvu i v důvodové zprávě k novele zákona o azylu, zakotvující příslušnost krajského soudu pro letištní řízení.

Ke vznesené námitce se vyjádřili soudci krajského soudu včetně soudkyně Olgy Stránské, již byla věc podle rozvrhu práce přidělena k projednání a rozhodnutí tak, že nemají žádný vztah k účastníkům řízení, k zástupci žalobce ani k věci samé.

Podle § 8 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“) jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v projednávání věci, nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.

V prvé řadě se Nejvyšší správní soud nemohl zabývat námitkou podjatosti směřující proti soudcům Krajského soudu v Praze, kteří se nepodílejí na projednávání a rozhodování dané věci. Institut podjatosti slouží k naplnění jednoho ze základních funkčních principů soudnictví v moderním demokratickém právním státě vyžadujícím, aby spory účastníků rozhodovali jenom takoví soudci, kteří nemají na věci jakýkoliv zájem a u nichž je proto předpoklad, že spor budou rozhodovat zcela nestranně. Soud vždy rozhoduje konkrétní spor a nemá povahu akademického řešení obecných právních otázek.

V tomto kontextu nelze přehlédnout, že podání žalobce není ve své podstatné části obsahově námitkou podjatosti, ale spíše polemikou se systémem procedury poskytování mezinárodní ochrany v rámci přijímacího střediska X. Není přitom zřejmé, jakou má mít Nejvyšší správní soud pravomoc k řešení obecně vytykánych systémových nedostatků. Ty může zohlednit pouze při přezkumu zákonnosti konkrétního řízení a rozhodnutí, jsou-li odpovídajícím způsobem formulovány ve stížní námitce, nemůže však preventivně zasáhnout do řízení vedeného krajským soudem, navíc za použití zcela neodpovídajícího procesního institutu zvoleného žalobcem.

Namítá-li tedy žalobce podjatost soudců jiných, či dokonce podjatost soudu jako instituce, jde o návrh nepřijatelný ve smyslu § 46 odst. 1 písm. d), s. ř. s., a proto byl za použití § 120 s. ř. s. odmítnut.

Žalobce z tohoto pohledu tedy může namítat podjatost pouze toho soudce, který bude v jeho věci rozhodovat, v daném případě Olgy Stránské.

Integrální součástí práva na spravedlivý proces tak, jak je vymezeno v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, je garance toho, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce. Nestrannost a nezájatost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a jednou z hlavních premis důvěry občanů a jiných subjektů v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Nestrannost soudce je především subjektivní kategorií vyjadřující vnitřní psychický vztah soudce k projednávání věci v širším smyslu. Zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich právním zástupcům,

o nichž je schopen relativně přesně referovat toliko soudce sám. Pouze takto úzce pojímaná kategorie nestrannosti soudce by však v praxi stěžejně nalezla uplatnění vzhledem k obtížné objektivní přezkoumatelnosti vnitřního rozpoložení soudce. Kategorii nestrannosti je proto třeba vnímat širě, tedy i v rovině objektivní. Za objektivní ovšem nelze považovat to, jak se nestrannost soudce pouze subjektivně jeví vnějšmu pozorovateli (účastníkovi řízení), nýbrž to, zda reálně neexistují okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce má k věci určitý, nikoliv nezaujatý, vztah. Vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti. Subjektivní hledisko účastníků řízení o podjatosti může být podnětem k jejímu zkoumání. Rozhodování o této otázce se však musí dívat výlučně na základě hlediska objektivního (shodně též nález Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2004 sp. zn. I. ÚS 370/04, dostupný na www.judikatura.cz).

Ze shora uvedených obecných postulátů vyplývá, že předpokladem pro zajištění záruky správného a spravedlivého rozhodnutí je, aby v řízení jednal a rozhodoval soudce nepodjatý, který není v žádném osobním stavu k účastníkům a k jejich zástupcům a který není nijak zainteresován na výsledku řízení. Proto důvodem vyloučení soudce je soudcův poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům. Poměr k věci vyplývá především z přímého právního zájmu soudce na projednávání věci. Tak je tomu v případě, kdyby byl sám účastníkem řízení, nebo v případě, že by mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen na svých právech. Vyloučen je také soudce, který získal o věci poznatky jiným způsobem než z dokazování při řízení, např. jako svědek vnímal skutečnosti, které jsou předmětem dokazování. Soudcův poměr k účastníkům nebo k jejich zástupcům může být také založen především příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, např. vztahem přátelským či naopak zjevně nepřátelským. Zákon vylučuje, aby důvodem pochybnosti o soudcově nepodjatosti mohly být okolnosti, které spočívají buď v jeho postupu v řízení v projednávání věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech. V postupu soudce při projednávání konkrétní věci se totiž projevuje samotný výkon soudnictví a tyto okolnosti samy o sobě nemohou být důvodem k pochybnosti o nepodjatosti soudce.

Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak, jak zákon tuto příslušnost stanovil, je tato zásadně dána a postup, kterým je věc odnímána příslušnému soudci a přikázána soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vzhledem k tomu lze vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen vskutku výjimečně a z opravdu závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě. Takové důvody musí být v návrhu obsahujícím námitku podjatosti nejen vzneseny, nýbrž i podloženy důkazními prostředky či konkretizovány tak, aby si soud mohl učinit úsudek o jejich existenci.

Žalobce vznesl pouze obecně námitku proti postupu krajského soudu ve věcech mezinárodní ochrany (dokonce nikoliv pouze soudkyně, která rozhoduje v jeho věci) a námitku týkající se rychlosti řízení. Uplatněné námitky nejsou důvodné, ostatně nelze přehlédnout, že krajský soud ve věci dosud ani nenařídil jednání. Namítané skutečnosti nemohou být ve smyslu § 8 odst. 1 s. ř. s. důvodem pro vyloučení soudce, a jiné skutečnosti žalobce netvrdí.

Proto Nejvyšší správní soud rozhodl, že soudkyně Olga Stránská není vyloučena z projednávání a rozhodování této věci.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. července 2008

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu